

פרשת וירא, מועדון דורות, מי אתה יצחק?

1. לאומה הישראלית ישנם שלושה אבות: אברהם, יצחק ויעקב. אברהם אבינו הינו האב הראשון ויעקב אבינו הינו האב האחרון. מדוע יש צורך באב נוסף, ביצחק אבינו?
2. דמותו של יצחק אבינו הינה מסתורית במידה מסוימת, והיא אינה מבוארת בפירוט במדרשי חז"ל כפי שמבוארים שני האבות האחרים. גם בספר בראשית ענינו של יצחק אבינו אינו מבואר לחלוטין. קיים הכרח שבמהלך התהוות האומה הנוצר ממפגש שלושת האבות תופיע גם דמות שלמה. יצחק אבינו הוא אדם שלם.
3. בספר הזהר מכונה יצחק אבינו המשובח שבאבות, לעומת יעקב אבינו המכונה (גם במדרשי חז"ל) בחיר האבות. מהי משמעותו של השבח הזה?
4. נתוני הפתיחה של יצחק אבינו מאוד בעייתיים. יצחק אבינו הוא בנם של צדיק וצדקת, ובתור שכזה ודאי שקשה עליו ביותר להיות צדיק. בניית האישיות העצמית מתבצעת על ידי מאבק הדורות. ולכן להיות צדיק בן צדיק זהו ניסיון קשה יותר מאשר להיות צדיק בן רשע.
5. ליצחק אבינו יש ניסיון גדול – להיות ממשיך דרכו של אברהם אבינו. אין זה דבר פשוט. למעשה במשפט: להיות ממשיכו של אברהם אבינו יש סתירה פנימית, זהו פרדוקס. אברהם אבינו היה ההיפך הגמור מאביו תרח, אברהם אינו נאמן למסורת אבותיו, אלא נלחם בה. יצחק אבינו אמור להיות ממשיכו של אביו, כלומר להתנגד למסורת אבותיו!! עצם האמירה שיצחק ממשיך את אברהם מגדירה את יצחק כהופכי לאברהם.
6. ביצחק אבינו מופיע מידה חדשה באישיותו שלא הייתה קיימת אצל אביו. אברהם אבינו הכיר את הקב"ה כמי שפורץ את מחסום האין, שמבצע את ההעברה מאין ליש, בורא. אברהם אבינו מכיר את הבורא מצד מידת החסד שבו. לעומת זאת יצחק אבינו נאמן למסורת אביו, ומכיר במציאות ה'. אך ציור האלוקות אצל יצחק אבינו הוא הפוך מאשר אצל אברהם אבינו. יצחק אבינו נולד לעולם שבו הקב"ה כבר נמצא, והאלוקות היא מי שצריך לתת לפניו דין וחשבון.
7. יצחק – מידת הדין, מהי המשמעות של מידת הדין כפי שהיא באה לידי ביטוי בדמותו של יצחק? ליצחק אבינו, שמכיר את הקב"ה מבחינת מידת הדין שבו, אין זה ניסיון כלל. שכן יצחק אבינו מכיר את הקב"ה מצד מידת הדין שבו, יש לשלם מחיר תמורת מה שמקבלים.
8. יצחק – דמות נפעלת, לאברהם אבינו הייתה אישיות מחדשת, הוא פרסם את האמונה באחד בעולם, ולכן אברהם אבינו היה אדם יוזם ופועל. הוא יוצא למלחמות, דואג לשידוך לבנו, ומתפלל לשלומם של אחרים. אצל יצחק אבינו המצב הפוך, אישיותו היא סבילה, נפעלת. אלא שיצחק אבינו יודע כיצד להיות נפעל. הוא יודע מאיזה גורמים כן לקבל השפעה ומאלו לא. זוהי עמדה מיוחדת מאוד, יצחק אבינו יודע לזהות את השלמות, את האידיאל, באינטואיציה הבסיסית שלו, ולשאוב את השלמות לעצמו. יצחק אבינו יכול לחיות חיי נפעלות אמיתיים. זוהי שלמות יותר עליונה, בדרגה גבוהה יותר אפילו מהפועל והיוזם.
9. מאורע אחר אצל יצחק אבינו המלמד על הנפעלות שלו, הוא אופן נתינת הברכות לבניו. יצחק אבינו לא יוזם את נתינת הברכות, מרמים אותן. לכאורה יצחק אבינו לא יודע מה בדיוק מתרחש, אך הוא יודע שיהיה בסדר. בכדי להיות בדרגתו של יצחק אבינו, האדם חייב להיות מעולם אחר, מחוץ לעולם הזה. ניתן ללמוד זאת משמו של יצחק לעומת שמות שאר האבות.
10. יצחק אבינו אינו מתנזר מאכילה. ולאחר האכילה נעשה שימוש גם בשאר החושים. חוש הריח: "ריח בני כריח השדה", חוש המישוש: "וויגש יעקוב אל יצחק אביו וימושהו", וכן גם חוש השמיעה: "הקול קול יעקוב". אצל יצחק אבינו קיימת שלמות עולם החושים.

11. יצחק אבינו הוא גם היחיד מבין אבות האומה שהתעסק בחקלאות האדמה. אברהם ויעקב היו שניהם רועי צאן. גם משה רבנו ודוד המלך היו רועי צאן. זוהי אומנתו של הבל, מלאכה רוחנית של התבודדות וחשבון נפש, עבודה על מנהיגות, עבודתם של צדיקים. ואילו יצחק אבינו (בראשית כו, יב): "ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים ויברכהו ה'"

12. לידתו של יצחק, כיצד נולד יצחק אבינו? בתחילה, כאשר הקב"ה מבשר לאברהם אבינו שיולד לו בן, אברהם צוחק. כאשר באים המלאכים לבשר על הולדת יצחק, שרה צוחקת. לאחר שיצחק אבינו נולד, שרה אומרת (בראשית כא, ו): "צחוק עשה לי אלוקים", כלומר גם הקב"ה צוחק. וובהמשך אומרת שרה: "...כל השומע יצחק ליי", כל העולם צוחק. יש הרבה צחוק סביב הולדתו של יצחק. אחר כך בא ישמעאל וגם הוא מצחק. בעקבות צחוק זה של ישמעאל, שרה דורשת מאברהם שיגרש את הגר ואת ישמעאל.

13. לידתו של יצחק אבינו פוסלת למעשה את ישמעאל. שכן עד שלא נולד יצחק אבינו היה סימן שאלה מעל ראשו של ישמעאל. אם לא יולד יורש לאברהם אבינו, הרי ישמעאל יירש אותו. אך ברגע שנולד יורש, ישמעאל חוזר להיות בן השפחה. לידת יצחק אבינו מעמידה את ישמעאל במבוכה, מי הוא ממשיך הדרך האמיתי

מאבק הזה אינו יכול להיפתר על ידי הידברות. ברגע שישמעאל מדבר עם יצחק הוא למעשה מכיר בקיומו, ובכך מוריד את עצמו למעמד של בן שפחה שאין לו זכות ירושה. זוהי הבעיה של בני ישמעאל. לכן הם אינם מדברים עם בני יצחק בצורה רצינית, אלא רק בצחוק ("מצחק" - שהיה זורק חיצים על יצחק, והיה אומר: לא שמת לי לב שאתה שם). ישמעאל מנסה לשלול את הזהות העצמית של יצחק, כאילו אינו קיים.

14. יצחק לעומת אברהם ויעקב, ישנם הבדלים נוספים בין יצחק לבין שאר האבות. אברהם אבינו נשא שלוש נשים, יעקב אבינו נשא ארבע נשים, ואילו יצחק אבינו נשא רק אשה אחת. אברהם אבינו היה במהלך חייו במספר ארצות, וכן יעקב אבינו ירד לחרן ואחר כך ירד גם למצרים. יצחק אבינו הוא האב היחיד שמעולם לא יצא מגבולות הארץ. למעשה הקב"ה אוסר על יצחק אבינו לעזוב את ארץ ישראל.

15. עובדה חשובה מאוד על דמותו של יצחק אבינו היא שהוא מעולם לא ויתר לזולתו. מצאנו שאברהם אבינו ויתר לאבימלך וכן לפרעה. יצחק לא נותן שיקרה לו מה שקרה לאביו. לא לוקחים ממנו את אשתו, וגם על הבארות הוא ועבדיו חפרו הוא לא מוותר. יצחק אבינו הוא אדם שלם: שם אחד, אשה אחת, ארץ אחת. יצחק נוהג במידת הדין, הוא האדם האידיאלי של העתיד לבוא.

16. המהר"ל בנצח ישראל מסביר את מידת הדין כפי שהיא באה לידי ביטוי בדמותו של יצחק אבינו. המהר"ל מסביר שביצחק אבינו בא לידי ביטוי עומק הדין, ולא רק מידת הדין הרגילה. לפי מידת הדין הפשוטה הכל שחור ולבן, מי שחייב ייענש ומי שזכאי לא ייענש, מידת הדין אינה מביאה בחשבון את התמונה הכוללת. לעומת זאת כאשר בוחנים את המציאות בעומק הדין, אזי לוקחים בחשבון את כל הגורמים הקשורים לחטא, ואז רואים שהחטא כלל אינו חטא, ויוצאים זכאים על פי עומק הדין. אצל יצחק אבינו ישנה חזרה אל השורש המקורי של הזהות, ותהליך זה אפשרי רק אצל מי שהקריב את עצמו וחזר לשורשו. ביצחק אבינו מתרחש המפגש עם תכנים הנמצאים מעבר לתפיסה האנושית הרגילה, ולכן גם יצחק אבינו קשור לצחוק. מתי האדם צוחק? כאשר יש לו יותר מדי, כשהוא כבר לא מסוגל לתפוס את מה שיש לו. כאשר אדם משיג את מה שרצה הוא מרוצה, אך הוא לא צוחק. האדם צוחק כאשר השיג מעבר למה שהוא מסוגל לשאת (אין הכוונה לצחוק של ליצנות, אלא לצחוק של אושר).